

Departementet for Sundhed
pn@nanog.gl

Kopi til Jeppe Sievertsen Toftdahl
jsto@nanog.gl

31. januar 2020

Tilioq - Handicaptalsmandsinstitutionens høringsvar til 'Inuuneritta III: Rammen om det gode børneliv'

Departementet for Departementet for Sundhed har anmodet Handicaptalsmandsinstitutionen om at komme med eventuelle bemærkninger til 'Inuuneritta III: Rammen om det gode børneliv'.

Til at starte med, vil Tilioq sige at det findes meget positivt at man i dette sundhedsprogram lægger vægt på at sikre det helhedsorienterede og tværsektorielle arbejde. Dette hører Tilioq igen og igen familier der har børn med handicap efterspørge. Det store fokus dette program har på mental sundhed findes også positivt. Tilioq får mange henvendelser vedrørende børn med diagnoser som har det rigtig svært. Både på grund af manglende udredning og derfor mangel på den rigtige hjælp. Men disse børn oplever også at blive set ned på og mobbet fordi de ikke er ligesom alle andre. De er altså et stort behov for at støtte op om børn med handicaps mentale sundhed.

Tilioqs arbejde tager udgangspunkt i Handicapkonventionen. I forhold til denne konvention er der to artikler som vi gerne vil sætte ekstra fokus på, nemlig **Artikel 7 – Børn med handicap** som pålægger Grønland at sørge for at børn med handicap har de samme rettigheder på lige fod med andre børn og konventionens **Artikel 25 – Sundhed** der pålægger Grønland at indtænke handicapperspektivet i den almindelige forebyggelses- og sundhedsfremmeindsats. Samt at der også skal være et øget fokus på de særlige handicaprelaterede behov.

Tilioq påpeger disse to, fordi at der nogle gange skal tages visse hensyn, hvis personer med handicap og ikke mindst børn med handicap skal nyde godt af de mange fine målsætninger der er i 'Inuuneritta III – Rammen om det gode børneliv.' Kan børn med handicap for eksempel komme ind de steder der bliver holdt arrangementer. Kan forældre med handicap også deltage? Bliver der taget hensyn til at et barn med en autisme spektrum forstyrrelse måske ikke kan være i ligeså store forsamlinger som andre børn?

Derfor opfordrer vi Departementet for sundhed at sikre, at det specifikt indskrives i sundhedsprogrammet at man skal sikre at alle tiltag også inkluderer om børn med handicap. Hvis dette krav ikke indskrives direkte i sundhedsprogrammet, frygter Tilioq at børn med handicap igen bliver glemt. Vi opfordrer altså til, at man i programmet definerer hvad alle børn er, så ingen børn overses.

I forhold til **3.1 Pejlemærke 1 – "Sund start på livet"** vil vi gerne sikre os, at når man for eksempel skriver at fagprofessionelle skal have de rigtige kompetencer, så indgår det OGSÅ i disse

kompetencer at have viden om børn med handicap, og hvordan man hjælper en familie med at sikre deres trivsel.

Dette kan man for eksempel gøre ved at udbygge MANU, så familier der får børn med handicap kan henvende sig og få råd og vejledning til hvordan man skaber det bedste liv for sit barn. Det er på nuværende tidspunkt et tilbud til alle, men har MANU de kompetencer der skal til, for at hjælpe familier med handicap? Ofte udredes et barn med handicap nemlig før barnet er mere end 4 år. Dette foreslår Tilioq overvejes i det fremtidige arbejde med MANU eller lignende tilbud.

I projektet Meeqqat 0-18 år. Sørger man her for at sikre inklusionen af børn og unge med handicap? Og overvejer man, om der er behov for specialtilbud til denne gruppe?

Og når man på side 7 skriver at sårbare og udsatte børn og unge skal være en del af almenfællesskaber. Sørger man også for at have fokus på at børn med handicap også kan have udfordringer med at deltage i disse fællesskaber, og at der derfor er brug for et fokus på at det skal være plads til disse børn også?

I forhold til **3.2 Pejlemærke 2 – "Sundhed og trivsel blandt alle børn"**

Når man skriver at man vil sikre en aktiv fritid for børn. Husker man også børn med handicap. De kan have behov for at følges med en støtteperson, eller at der er taget andre hensyn, for at de kan deltage på lige fod med andre børn.

Og når man nævner Killiliisa, så har de som målgruppe børn med handicap. Men Tilioq har indtil videre ikke set noget materiale der taler til denne målgruppe eller inddrager forebyggende arbejde for målgruppen. Hvordan sikrer man sig at resultaterne af denne strategi også kommer børn med handicap til gode.

I forhold til **3.3 Pejlemærke 3 – "Gode fællesskaber for alle børn"**, så har vi allerede påtalt at mange børn med handicap oplever at blive mobbet. Derfor håber vi at dette også bliver tænkt ind i de indsatser mod mobning, som bliver lavet i fremtiden.

I forhold til **3.4 Pejlemærke 4 – "Forebyggelse af rusmidler og rygning"**.

Hvis man har en psykisk sygdom, så har man en større risiko for at udvikle et stofmisbrug¹. Tilioq ved yderligere fra at snakke med borgere og forældre med børn til handicap at der unge med diagnoser selvmedicinerer sig med hash og andre rusmidler. Manglen på hjælp fra sundhedsvæsenet og kommunen, leder til afhængighed. Og oven i det, er der flere og flere børn og unge der kommer ind i det psykiatriske system. Derfor foreslår Tilioq at man for det første, overvejer hvordan man forebygger at børn og unge med diagnoser når så langt ud at de selvmedicinerer sig. Og for det andet, om der er behov for at lave behandlingstilbud målrettet unge med diagnoser.

¹ Effektive metoder til misbrugsbehandling af borgere med ADHD, VIVE 2019.

<https://www.vive.dk/media/pure/11703/2357788>

I forhold til **4. Implementering** så finder Tilioq det yderst positivt, at man vil lade data så som skolebørnsundersøgelsen, befolkningsundersøgelsen samt opbygning af nye registre og databaser være en del af projektet og dets monitorering. Tilioq opfordrer stærkt til, at man sikre sig at denne data også omfatter hvorvidt et barn eller en person har et handicap. For kun på denne måde, kan man måle om programmet når børn med handicap og gør en forskel for børn med handicap på lige fod med alle andre børn i landet.

Dette er ikke en udtømmende liste, men et håb om at der vil være et konstant fokus på at sikre at børn med handicap, også kan nyde godt at dette sundhedsprogram på lige fod med alle andre børn.

Med venlig hilsen

Handicaptalsmand
Christina Johnsen